

B. M. II, 302.

f. 58, 28.

Q. D. B. V

DISPVATIO INAVGVRALIS

DE

PRAEFECTVRIS
EARVMQVE ORIGINE
IN GERMANIA

PRAESIDE

CHRIST. HANACCIO D

CODICIS PROFESSORE PVBLICO CVRIAE
PROVINCIALIS SCABINATVS ET FACVLTATIS
IVRID. ASSESSORE ORDINIS SVI
SENIORE

PRO GRADV DOCTORIS

RITE CAPESSENDO

D. XX. MAII A. R. S. d. 15. 13 cc LXV

HORIS ANTE ET POST MERIDIEM CONSVEVIS

PVBlicAE ERVDITORVM. DISQVISITIONI
SVBMITTIT

A V C T O R

CHRISTIANVS GOTTLIB HOMMELIVS

VITEMBERGENSIS.

IVRIS VTRIVSQUE CANDIDATVS ET ADVOCATVS

V I T E M B E R G A E

EXCVDEBAT IO. CHRISTOPH. TZSCHIDRICHVS

DISPUTATIO IN AVOVALLIS
PRAEFECTVS
EAVMOVE ORIGINI
IN GERMANIA

FRATRE
GILBERTO HANALCIO D.
CONDICIS PROLEGGERE LIBRO SEPTIMO
ECONOMIAE BOVARIANAETI
LITERAE ASSUMPTAE ANNO 1757

PRO GRADU DOCTORIS

ANNO 1757
D. 27. MAII A. R. M. S. P. S.
HOMI ANTI ET FORTI MENTIS
CHRISTIANI GOTTILB. HONNIGT
V. M. S. P. S.
HOMI ANTI ET FORTI MENTIS
CHRISTIANI GOTTILB. HONNIGT
V. M. S. P. S.

* * *

iuitatibus constitutis, iudicia, cum sine his
nec vigor legum et consuetudinum subsi-
stere, nec vincula utilitatis, vitaeque com-
munis conferuari possint, nec ulli explora-
tum, quid suum, aut quid alienum sit, maxime necessaria
esse, res clara est, et ex rationibus perspicua. Optime hinc
CICERO ^{a)}, cum sepeus sis, inquit, legibus et iudiciorum me-
re, non sunt omnia rimenda, neque ad omnes insidias praesidia
quaerenda. Quid mirum igitur, si gens Germanica, aliis tam
barbarica, fera et immanis, obtinendae vitae felicitatis ergo,
summam rerum in magistratibus et iudiciis constituendis
omni aevo collocavit ^{b)}. Praesens institutum, quo nobis
de *PRAEFECTVRIS, EARVMQVE ORIGINE IN*

GERMANIA differendi animus est, huius veritatis argumenta suppeditabit quam maxime firmissima. Quamuis, anceps ac dubiae plenum opus aleae esse, infitias ire nequeam ^{a)}, in tantis medii aevi obscuritatibus, inter tot quasi scopulos et anfractus sine offensione progredi, aut euitatis, quae omni ex parte obiciuntur, difficultatibus, ad veritatem tam profunde latentem penetrare. Interim tentabo, quid valeant humeri. Sicuti quoque non sum tam pertinax atque iniurius, ut cui coniecturas meas ac opinioniones vellem obtrudere, ipse eas, si veriora edoctus fuero, deferere non recusabo. Antequam vero originem, qualitates, iura et obligationes praefecturarum, earumque officialium, quantum fieri potest, deduco, necesse est, ut accurate vocem Praefecturae et Praefecti determinem.

a) in Philipp. cap. XII.

b) *CONNING* in Disp. de iudiciis reipubl. Germ. *HERTIUS* in Notitia Popul. Germ. et regni Francorum. *THOMASIVS* in Disp. de iurisd. et magistr. differentia secundum mores germ.

c) Occasionem in hac re ulterius cogitandi mihi dedit *VIR ILLUSTRIS ET AGNATVS OMNI PIETATE COLENDVS CAROL. FERD. HOMMELIVS* in den Akademischen Reden ad *MASCOVII* Ius Feud. cap. 3. §. 13. verbis: Es verlohnte sich wohl der Mühe, das Ansehen und die Beschaffenheit der vormaligen Amtleute gründlich zu untersuchen, indem hier noch alles voller Dunkelheit.

§. I

HOMONYMIA PRAEFECTURAE
ET PRAEFECTI

Vocabulum Praefecturae ein Amt in Germania triplici maxime sensu accipi, tam scriptores, quam vsus loquendi communis comprobatur. Prima vocis potestas est generalissima, et denotat quodlibet officium utile in republica, et functiones ciuiles, militares, ecclesiasticas, et alias continet, vt ita sub praefecto quemlibet ministerialem, et qui rei alicui gerendae praeest, intelligamus. Secunda notio est specialis, et rei nostrae conueniens, et designat regionem quandam, in qua quis iurisdictionis, oeconomiae, rerum fiscalium etc. curam ab eo, qui iure territoriali gaudet, concessam tenet, et sic praefectus est administrator iustitiae, oeconomiae ^{a)} etc. in certo districtu a superiore iure territoriali gaudente legitime constitutus; siue minister, qui certo tractui bonis domini territorialis domanialibus seu cameralibus assignato, praeest, ad iurisdictionem aequae ac redditus domini curandos ^{b)}. Quos significatus iuri germanico non proprios esse, sed extra Germaniam quoque obtinere, si instituti ratio ferret, tam ex historia reipublicae Iudaicae,

Romanae, quam rebus gestis Constantini M. commonstrari posset ^{c)}. Tertiam vocis vim specialissimam nominamus et notat opificium, sicut praefectus opificem, et ita inaxime in ciuitatibus maritimis occurrere, testatur MEVIVS ^{d)}. Hinc in *Iure Lubec. Lib. I. T. I. art. I.* lex ita sonat: Es soll niemand in den Rath gefohren werden, welcher Ampt oder Lehn von dem Rath hat. Vnde et hoc iure *Lib. III. Tit. 13. art. 3.* voces Amtsbrüder, Amtsrollen, Amtslade, Amtsbothe, das Amt beruffen, et sic porro sunt explicandae.

a) BEYER Delin. Iur. Germ. Lib. I. cap. 7. §. 51. seq.

b) Ita praefectum definit GONNIVS in Commentat. de Feud. Gastald, §. 27. in IENICHII Thesaur. Feud. Tom. II.

c) Vid. GESNERI Thesaur. Lat. Lingu. sub voce: praefectus et praefectura.

d) Comment. ad Ius Lubec. Lib. I. Tit. I. art. I. Sic Batavis quoque haec natio est frequens, cum per Umbachtmann intelligunt opificem. Vid. WACHERI Glossar. Germ. sub voce: Umbachtmann.

§. II

SYNONYMIA VOCVM

Praefecturas in Germania pro diuersitate locorum et temporum diuersa et alia atque alia accepisse nomina, easque Aemter, Amtmannschafften, Umbachte, Ambathe, Bogteyen, Bogtenlichkeiten, Pflegen, Meyereyen, Pagos, Comitatus, Grafschaff

EARVMQUE ORIGINE IN GERMANIA VII

schafften, apud Longobardos Gastaldias, earumque administratores, Ammannos, Ambactos, Ambasciatores, Amtz, Ambachtsmänner, Ammeister, Ambather, Beamte, Amtsverweser, Amtsverwalter, Amtschulzen, Schösser, Meyer, Pfleger, Schultheissen, Vogte, Bisthum, comites, grafones, quaestores, ballios, gastaldos, drossatos, satrapas ^{a)}, wittescalcos etc. appellatos fuisse, adductorumque nominum natales sparsim inuenies in SCHILTERI *Glossario Teuton.* WACHTERI *Glossario Germ.* DV FRESNE *Glossario mediae et inf. lat.* BESOLDI *Thef. Pract. adaucto* et a DIETHERRO *continuato*, WEHNERI *Obs. Pract.* ESTORIS *Comment. de ministerialibus*, multisque aliis rerum germanicarum scriptoribus. Nullus vero sibi persuadeat, omnia illa nomina in Germania vnam eandemque significationem assumisse, maxima pro temporum locorumque varietate inter hasce voculas, mox ratione officiorum, mox iurisdictionis, mox dignitatis facta est differentia. Vt hoc paucis illustrem, animum verte ad vocem *Vogtey*, quae in inferiori Saxonia criminalem, in Franconia vero modo ciuilem iurisdictionem teste KRESSIO ^{b)} continet. Sic in Saxonia nostra *Amtschoßer* et *Amtmann* sicut ratione proedriae, ita quibusdam locis ratione magnitudinis districtus differunt ^{c)}.

Silen-

Silentio praetereo, inter Amtmann et Amtsbeweser, Schultheißen apud nos discrimen intercedere luculentissimum.

- a) Quam denominationem valde improbat, cum principem ditionis noter, BEYER Iur. Germ. Lib. I. cap. 7. § 53.
 b) Ad C. C. C. art. II. §. 2.
 c) HELLBACH Meditationes Iuris Proëdr. P. II. En. 96. n. 18.

§. III

ETYMOLOGIA VOCVM Amt, Ambacht, Amtmann, Ambachtmann.

Nulla appellatio vero praefecturae et praefecti mihi magis a DD. intuitu deriuationis vexata videtur, ac nominatio Amt, Amtmann, Ambacht, Ambactus, Ambachtmann. Vocem Amt contractam putant ex Ambacht, Ambacto ^{a)}. Quarum vero vocum origines mox in latina lingua quaerunt, et deducunt a praepositione *am* circum et *agere*, vt ambactus sit circumactus s. perpetuus assecla ^{b)}; alii ab *ambulare* ^{c)}; mox in germanica, et hic valde differunt, quidam ex *amb*, *um*, *ob*, et *Acht* cura, vt sit idem ac circumspectio, *Obacht*, *Ufficht* ^{d)}; alii ab *and* contra et *bab* tergum, vocibus Gothicis, quia ministrantes solent circumdare eos, quorum asseclae sunt ^{e)}. Alii ab *am* et antiquo verbo

biuda

binda i. e. praecipere, mandare *f*); alii ab *um* circa et *ach-*
ten sequi, sectari, persequi, vt ita *ambachten* sit circumsecta-
 ri aliquem officii et obsequii causa et *Ambacht* minister,
 circa eum quem sectatur *s*). Alii ab *Umt* munus et *ach-*
ten. Sed huic voci *achten* tunc iterum tot fere assignant
 sensus, quot gaudet significatibus; quidam vertunt hono-
 re quem persequi, aestimare, ita *Ambachtmann* sit vir in di-
 gnitate constitutus et honore prosequendus *b*); alii pro pro-
 scribere, in bannum declarare, quia *ambactus* altam habe-
 ret iurisdictionem; alii tandem pro curare, vt *Ambacht* sit
 cura et administratio muneris, et *Ambachtmann* ministeria-
 lis, officialis *t*). Nec praetermittenda est *STRYCKII* *k*) deri-
 uatio vocis *Umtmanns* ab *Admodiatore*, cui praedium ad fir-
 mam datum aut alienatum sub certa praestatione tot mo-
 diorum frugum, de quibus convenit *l*). Nomen habeat
 ab *ad* et *modiarione* i. e. ab actu metiendi per modios, vel ad-
 mensione per modios. Meam si tibi de his originibus vo-
 cum declarem opinionem, nil rationi disconuenientius ha-
 beo, ac omnes vocolas ad atomum, quae sectionem non vl-
 terius recipit, redigere, et vernaculam linguam inopiae vo-
 cum primitiuarum arguere, potius vocabulum *Umt* simpli-
 cem et primaeuam vocem germanicam esse censeo, quae

in antiquissimis documentis iam legitur. Nec litera infer-
 ta B. custos et index potest esse, vt vox sit composita, vti
 vult WACHTER loc. cit ^m), ac si vox simplex et primitiua
 nec debuisset nec potuisset scribi cum litera B. Multo ve-
 ro remotiores a veritate mihi videntur, qui vocem *amba-*
cti, *Ambacht* ex Latio deducere audent, ac si nostrates pro-
 prio idiomate fuissent destituti. Iam dudum ab eruditis
 vocum indagatoribus exemplis satis superque demonstra-
 tum fuit, Italis non turpe visum fuisse, verbis germanicis
 terminationes latinas addere, eaque latina quasi ciuitate do-
 nare ⁿ). Habet igitur *ambactus*, *Ambacht* natales ex ger-
 manico idiomate, sed vnde? nil naturalius ac probabilius
 duco ac hoc deriuare ab *Amt* munus et *achten* curare.
 Ita enim omnia genera officiorum, quibus olim *ambacti*
 fungebantur, continere possumus. Interim negandum non
 est, plerasque ceteras deductiones nil absoni continere, cum
 ad id tendunt, vt per *Ambacht* ministerium, et *Ambachtmann*
 ministerialem intelligant. STRYCKII vero coniecturae
 a probabilitate remotae variis argumentis repudium dat
 BEYER ^o). Tandem vocem *Mann* non modo hominem
 et in specie praestantissimam humani generis partem scili-

cet

cet masculinum designare ^{o)}, sed et nomen dignitatis vel officii esse, copiose declarat WACHTER ^{o)}.

- a) BEYER Iur. Germ. Lib. I. cap. 7. §. 46. WACHTERI Glossar. sub voce *Ambmann*. SCHILTERI Glossar. sub voce *Ambachtmann*.
- b) SALMASIVS ad Vopisci Carin. cap. 16.
- c) Ita ALBERTVS ACHARISIVS in Vocabul. Italico. Add. DV FRESNE Glossar. sub voce *Ambasciator*.
- d) SCHILTER ad Ius F. Alamann. cap. 112. IDEM in Glossar. sub voce *Ambacht*.
- e) Ita IVNIUS interpres *Vlphilae*. Conf. WACHTERI Glossar. voc. *achten* obsequi.
- f) Sic STIRNHIELMIVS interpres *Vlphilae*. Add. WACHTER c. 1.
- g) Haec est ipsa opinio WACHTERI l. c. et sub voce *ambachten*.
- h) BESOLD. Thef. Pract. contin. a DIETHERRO sub voce *Ambacht*.
- i) Hanc fouet sententiam nobiscum BERGER in Tract. de naturali pulchritudine Orat. pag. 391. Add. GESNERI Thef. Lat. L. sub voce *ambactus*.
- k) In Cautel. Contr. Sect. II. cap. 9. §. 32.
- l) DV FRESNE Glossar. cit. voc. *admodiare*.
- m) Sub voce *Ambt*.
- n) ILL. HOMMELIVS in Oblect. Iur. Feod. Obf. II. et XI. vbi inter alia exempla originem vocis *Valuatoris* a germanica voce *Derwester* egregie ostendit. Add. SCHOTTEL in der deutschen Hauptsprache.
- o) In Iure Germ. Lib. I. cap. 7. §. 48. f. SCHAVMBURG Einl. zum Sachsenrecht, Sect. III. Ex. I. §. 31. WIESAND Lexic. sub voce *Ambacht*.
- p) Vid. SCHILT. Glossar. sub voce *Mann*.
- q) Glossar. sub voce *Mann*.

DE AMBACTIS APVD CAESAREM ET
QVID AMBACTIA

Antiquissimam Germaniam ciues continuisse, qui Ambacti appellati fuerunt, nullus, qui IVL. CAESAREM legit, negare poterit. De equitibus enim Gallicis scribit de Bello Gall. in Libr. VI. cap. 15. ille, quod omnes in bello versentur et *ut quisque esset genere copiisque amplissimus, ita plurimos circum se AMBACTOS clientesque haberet.* Quinam vero hi Ambacti fuerint, an differant ab Ambactis ENNI, qui pro seruis, conductitiis mercede hominibus habentur, et sordidas locant operas, nauentque, varie inter Grammaticos et Criticos disceptatur. Optime huius rei causam egisse, mihi videtur *Generos. BERGER* a). Nil enim est certius, ac vocem Ambactorum, et similium prisca Germaniae temporibus quemlibet ministerialem, officialem, comitem potentioris in bello et pace, non seruilis, sed ingenuae conditionis, et Ambactiam s. Ambasciam, Ambaxiam quodlibet ministerium, nec vnice rei iudiciariae administrationem denotasse. Sic in *Lege Sal. Tit. I. §. 3.* ad impedimenta legitima comparendi in iudicio, refertur *Ambascia Dominica* i. e. omnis iussio domini. *Lex Burgund.*
Addit.

Addit. I. Tit. 17. disponit: *Quicumque asuum alienum extra domini voluntatem praesumserit, aut per unum diem aut duos in AMBASCIA sua.* Ambasciam hic sumi pro itinere in legatione, obseruat DV FRESNE ^{b)}. In *Iur. Argentorat.* L. I. c. I. §. 8. ita ^{c)}: Der Bischoff setzet vier Ambacht: das ist das Burgraventum; das Schultheisentum; das Münzmeister-tum, und das Zollnertum. Loco salarii ministeriales interdum Feuda accipiebant, quae Ambachtiae ^{d)} vocabantur. Hinc in *Specul. Sax* ^{e)} non raro vasalli officiales Ambacht-männer nuncupantur.

a) In Tract. de Nat. Pulchrit. orat. a pag. 390. ad pag. 405.

b) In Glossar. sub voce *ambascia*. Nullum hinc est dubium, quin gallicum *Ambassadeur*, similesque voces gentium legatum designantes, originem ex lingua Germanica depromere debeant. Add. BESOLD. Thef. Pract. sub voce *Ambassador*. ESTOR de Ministerialibus cap. 7. §. 335. *

c) SCHILTERI Glossar. sub voce *Antmann*.

d) ILL. HOMMELIVS in den Vorl. ad I. F. Masc. cap. 3. §. 40. EIVSD. Oblect I. F. Obf. 9. LVDWIG de I. F. Imperii cap. 12. SCHILTER ad I. F. Alam. cap. 112.

e) *Ius Feud. Saxon.* cap. 62.

§. V

PRAELECTVRAE ET PRAELECTI IN
ANTIQUISSIMA GERMANIA
INVENIVNTVR

Quem ad modum Germania magna a temporibus CAESARIS et TACITI vsque ad Francorum epocham

in commune regnum nunquam coaluit, sed tot habuit respublicas, quot populos ^{a)}, sic nil est certius, ac vt maiores iis temporibus singulas respublicas, quae democraticae nominandae sunt, regiones possessas in praefecturas s. vt stylo Romanorum loquar, in pagos ^{b)}, hos in vicos diuiserint ^{c)}, iuris dicendi potestatem partim penes ordines ciuitatis in comitiis congregatos ^{d)}, partim penes praefectos ab illis electos ^{e)} constituerint, illorum iurisdictionem per totam remp. in causis grauioribus, horum per pagos vicosque, quibus praeerant, in causis leuioribus ^{f)} porrexerint, tandem praefectis scabinos ^{g)} et minores iudices, qui illis suberant, adiunxerint ^{h)}.

a) CAESAR de Bell. Gall. Lib. VI. c. 23. *In pace nullus communis est magistratus, sed principes regionum atque pagorum inter suos ius dicunt, controuersiasque minuunt.*

b) Habitationes veterum Germanorum TACIT. de M. G. in toto cap. 16. et in specie Fennorum cap. 46. belle describit.

c) Inter pagum et vicum hoc est discriminis, vt vicus sit domorum rusticanarum congeries, pagus vero vicorum societas s. regio multis vicis constans. HEINECCIUS El. I. Germ. Lib. III. §. 4. * Add. CONRING. Disp. de Ciuiibus imper. §. 15. verb. *pagorum vocabulo veniente id fere, quod nunc ein Ampt, vicorum vero, quod nunc ein Flecken aut Dorf appellamus.* Haec eleganter illustrant CAESAREM, qui, de B. G. Lib. I. cap. 12. dicit, *totam Heluetiam in quatuor pagos fuisse diuisam.* Porro cap. 37. vbi de pagis Sueuorum mentio fit. Iterum Lib. III. c. 22. quo pagi Morinorum occurrunt, iungantur CELLAR. ad h. l. et GESNERI Thef. L. L. sub voce pagus.

d) TACITVS l. c. cap. 12. verba: *licet apud concilium accusare quoque, et discrimen capitibus intendere.* Etc.

e) Qui

EARVMQVE ORIGINE IN GERMANIA XV

- e) Qui praefecti a TACITO l.c. vocantur Principes: *Eliguntur in iisdem conciliis et principes, qui iura per pagos vicisque reddunt.* Antiquioribus temporibus Grauiones, a grau senectute, audiunt. CONRING. Disp. de Urb. Germ. §. 49. Eorum dignitas ita delineantur a TACITO l.c. §. 13: *insignis nobilitas aut magna patrum merita principis dignationem etiam adolefcentulis assignant.*
- f) TACITVS l.c. cap. II: *de minoribus rebus principes consultant, de maioribus omnes. Ita tamen, ut ea quoque, quorum penes plebem arbitrium est, apud Principes pertractentur.*
- g) TACITVS l.c. cap. 12. in fine: *Centeni singulis ex plebe comites consilium simul et auctoritas adsunt.* Add. CONRING. de Urb. G. §. 49. docens, hos comites assessores fuisse, qui alias Schöppen scabini appellati fuissent. Eos non seruili, aut libertino genere natos, sed ingenuos fuisse, apparet ex TACIT. c. l. cap. 25. Add. BRVMMERVS de Scabinis p. 273. in opusculis a BEYERRO 1712. editis.
- h) Conf. CONRING. Disp. de vet. Germ. iudic. §. 15. Add. HEINECC. El. I. G. Lib. III. §. 6. *

§. VI

CONDITIO PRAEFECTVRARVM CONSIDERATVR ANTE ET SVB CAROLINGICO IMPERIO

Haec antiquissima reipublicae in Germania forma, vt omnibus eius populis placuit, ita et in hac Saxonia obseruata vsque ad aetatem Caroli M. Antiquissimus scriptorum Saxoniorum WITTICHINDVS ^{a)} de ciuibus nostris testimonium perhibet, quod imminente bello comitum aliquis, prout virtute fuerit maior, in sua gente Dux creatus, qui certis terminis exercitus congregandi potestate fuisset contentus. Bello finito, aequo iure ac lege, propria

pria contentus potestate vnusquisque vixisset. Postquam vero pleraeque gentes Germaniae Carolo M. eiusque successoribus victas cogebantur dare manus, exceptis tamen omnino Saxonibus ^{b)}, dici non potest, quantam res iudicialia passa fuerit mutationem. Gens enim Carolingica fiebat fons omnis iurisdictionis in victis prouinciis, a quo fluebat et refluebat, ea solum magistratus constituebat, et per comites in pagis, vicis, castellis, vrbibus postea exstructis ^{c)}, rebus ecclesiasticis et secularibus ius reddebat, qui nomine, potestate et dignitate erant diuersissimi, his eodem modo a missis regiis scabinos, aliosque iudices inferiores associatos fuisse, copiose exhibent Capitularia regum Francorum. Nec difficile erit ex iisdem sanctionibus demonstrare, regiones et villas, in quibus iurisdictione et iura fisci nomine Imperatorum administrabantur, praefecturas, et earum administratores Praefectos ^{d)}, Maiores ^{e)} regiarum villarum appellatos fuisse.

a) CONRING. Disp. de Vrb. Germ. §. 51.

b) Quod ILL. PRAESES probauit in Tr. de primord. sup. territ. Sax. §. 25. sq. p. 45. sqq.

c) Vrbes in Sax. vero demum sub HENRICO rege conditas fuisse, ostendit CONRING. l. c. §. 82.

d) DV FRESNE Glossar. sub voce praefect.

e) Capitularia Caroli M. huc spectantia collecta videbis in Glossariis DV FRESNE, SCHILTERI et WACHTERI sub voce maiores villarum. Hisce temporibus Maioriae f. Meyer, praefecturas, et Maiores Meyer, Ammannos de-notasse, fufe edocet LYDWIG de iure clientel. Germ. Sect. III. c. 8. §. 6. not.

§. VII

QVO TEMPORE ET QVOMODO PRAEFECTVRAE
ET PRAEFECTI AD STATVVM IMPERII
TERRITORIA TRANSIERVNT

Exinctis Carolingis, cum pleraeque prouinciae, et multae ciuitates Germaniae pleno iure totius imperii esse desinerent ^{a)}, et ducum comitumque potestas, ac dignitas, quae hactenus a regum nutu dependebat, temporaria et administratoria fuerat, nunc ad heredes transfret, prouincias, quibus, vt gubernatores, praefecti, in patrimonium saltem feudi iure illi possiderent, ipsis ducibus atque comitibus ius superioritatis territorialis ita concederetur, vt autoritate propria leges ferre, magistratus constituere, conuentus indicare, foedera facere possint, nil est coniecturis Iuris publici, priuatique Germanici commentatorum ^{b)} conuenientius, ac vt nouos imperantes, illos pagos, gouas, comitatusque, in quibus antea ius dixerant, et Imperatoris bona curarant, distraxisse, quosdam horum in praefecturas mutasse, et vicarios pristinos et iudices inferiores iurisdictionem, ceteraque munera iis detulisse, et nouis administratoribus ad exemplum Imperatorum nomen praefecti tribuisse, ceteras vero particulas regionis vrbibus, nobilibus vel in feudum dedisse, vel plenario iure variis titulis transtulisse, credamus. Egregius est locus in *Chronico Weing.* apud **LEIBNITIVM**

XVIII DE PRAEFECTVRIS

Script. rer. Brunsv. T. I. de GVELPHIS, amplissimorum praediorum dominis: In diuersis prouinciis praedia et dignitates sibi accumulare coeperunt. Vnde et in tantum ditati, diuitiis et honoribus regibus praestantiores, ipsi quoque romano Imperatori homagium facere recusabant, et viribus propriis confisi, omnes terminos suos per se, magna industria et fortitudine defendebant. Domum quoque suam, regio more ordinabant, vt ita quaeque officia in eis, id est, ministeria dapiferi, pincernae, mareschalli, per comites vel iis aequipollentes regerentur. Praefecerunt etiam familiae suae tam maiori, quam minori, vnum de maioribus curiae, quem nominabant aduocatum, qui vice sua pro omnibus suis staret coram regibus, seu Ducibus, vel aliis iudicibus, et in quacunque causa vel quaerimonia pro eis responderet.

- a) Quo tempore hoc factum sit, manet incertum, nec ab vno duce et comite ad alterum argumentari licet. CONRING. de Ducibus Comit. Imper. Germ. §. 24. add. VERFOORTENII Comment. de Ducatibus in veteri Germaniae regno hereditariis, eorumque origine §. 6. ed. Halae 1726. De Saxo- num regnandi forma sub vltimis Carolingis optime differit CONRING. l. c. §. 20. add. LEYSER de Landstättis Amtl. et Schriftl. §. 12. iung. Illustris Praefidis Tract. de primordiis superioritatis territorialis Sax. an. 1740. editus.
- b) AHASY. FRITSCHIVS in Exerc. Iur. Publ. P. II. Ex. 13. §. 47. CONRING. de iudiciis reipubl. Germ. §. 58. IDEM de ciuibus I. G. §. 15. Strubens Nebenstunden P. I. Sect. 3. §. 5. ESTOR de Ministerialibus cap. 7. §. 336 DV FRESNE Glossar. sub voce Grafia. HEINECCIUS I. Germ. Lib. 3. §. 46. BEYER Del. Iur. Germ. Lib. I. cap. 7. §. 44.

§. VIII

PRAEFECTI ANTIQVIS DIPLOMATIBVS
ET CONSTITVTIONIBVS VOCANTVR

Amtmänner

Vocem ambacti quondam quemlibet ministerialem significasse, supra monuimus, operae nunc practium esse duco,

duco, comprobare, denominationem eines Amtmanns praefertim ad administratores iurisdictionis in certa regione esse applicatam. Huc spectat priuilegium OTTONIS III. de anno 999. ciuitati Magdeburgensi concessum ^{a)}: Wir gebieten und setzen ernstlich bey unserer kaiserl. Gewalt, allen unsern Fürsten und des Reichs Untertanen, Richtern und Knechten und allen Amtleuten.

Sic ex GOLDASTO THOMASIVS ^{b)} affert constitutionem Imperatoris FRIDERICI III. in qua haec leguntur: want wat men zo ge hart zo spreken, dat sellen Sy verantwoerden mit eyne Amtmann, der ein Pfleger ower Syis, van des Kayser's wegen, und in der Stadt, da die inne geseffen. In veteri iure Reip. Augustanae officium Praefecti eius Amtmanns fuit abrogatum: Mann soll wizzen, daß disju Stadt ze allen ziten einen gezworn Kaut haben soll von XII. erbern Mannen etc. und soll auch niemans Amptmann sin.

Ius Provinciale Bauaricum de an. 1346. Es soll kein Amptmann noch Pawmann von seinem Herren nicht varn da hinter er geseffen ist, es sulle der Amptmann seinem Herren bereiten (rationes reddere) umb alles das das er hinc Im zu vordern hat ^{c)}.

a) Conf. *Ius Weichbildicum*.

b) In Disp. de iurisd. et magistrat. diff. sec. mores germ. thes. LXIX.

c) SCHILTERI Gloss. sub voce Amptmann, add. *Ius Alaman.* F. Tit. II 2.

§. VIII

DE PRAEFECTVRIS HODIERNIS ET IN
PRIMIS DE LOCATIONE PRAE-
FECTVRARVM

Ab eo tempore, quo principes et ordines Imperii iure territoriali gaudent, praefecturas in *immediatas* et *mediatas* diuidere, nil absconi video. Vtrasque vero praefecturas ab imperatoribus et statibus imperii saepe sub lege fidelitatis vasallaticae aliis concessas, saepe sub pacto antichretico oppignoratas esse, exemplis comprobatur SCHILTER ^{a)}. Nil vero in Saxonia et alibi frequentius deprehendi, ac ut fructus iurisdictionis, annuae praestationes aliorumque iurium commoditates imperantibus competentes aliis permittantur, vel ex contractu mandati, ut rationes reddantur, vel locati conducti, ut reditus pro certa pensione redimantur. Quem vltimum contractum DD. plerumque *admediationem* vocant. Scio quidem, quam plurimos esse, qui nouam speciem contractus in hac constituunt, eumque ad innominatum, ex quo actio praescriptis verbis fluere, referunt ^{b)}. Sed accurate iam STRYCK ^{c)} docuit, non opus esse, entia sine necessitate, maxime in contractibus, multiplicare, praesertim cum hoc negotium, nec naturae, multo minus substantiae locationis conductionis officiat, quid quod legibus conueniat, ut praedia cum iurisdictione, iure venandi, patronatus, aliisque regalibus locentur.

tur. Multo minus, 'certe in Saxonia nostra, ferenda est KELLERI ^{d)} aliorumque ^{e)} opinio, dum praefectarum admodiationes et subhastationes pessimum reip. genus vocant, et pro turpissimo periculosissimoque aerarii augendi modo censent, vnde infinitae reuendendi carius iustitiam subditis occasiones suppeditentur, vt iustitiiarii audeant impudenter in subditos grassari, palam clamque supra sportulas debitas petere, quod iam Principi pro mercatura officiorum se praebuisse dicant, vnde ansa, rebelliones infinitaque alia reip. damnosa excitandi, praebetur. Nam qui paulo accuratius ponderat, sub quibusnam limitationibus et cautionibus hocce munus, reditusque deferantur, quod praeter iurisiurandi praestationem, adhuc cautio idonea exigatur, locationes temporariae sint, frequentes visitationes a capitaneis praefectarum instituantur, aliaque iuris beneficia, vt Appellationis, pressis succurrant, ille confiteri cogetur, minimum renascens incommodum ne metui quidem posse *f)*. Tandem quaestionem, an praefectura locata, omnia commoda quoque ea, quae ex agris desertis honeste percipi possunt, item Ius gabellae, Gerada, Hergewetta ceteraque in bona defunctorum successiones fiscales, porro omnia mulctarum genera, quae ex praefectura alias ad principem pertinent, tam eae, quae ex causis iniuriarum, et vestigalium obueniunt, quam quae loco poenae corporalis et alius ex iure aggratiandi in pecuniam a principe conuersae sunt, praesertim tunc, si clausula: mit gesuchten und ungesuchten Nutzungen, tabulis contractus non est inserta, conductoris

sint, ita decidendam esse puto, vt eam quidem cum BERGERO ^{a)} HORNIO ^{b)} affirmemus, sed in tantum, in quantum non aliud in syngrapha locationis conductionis dispositum legitur.

- a) Ad ius Feud. Alaman. cap. 112.
 b) Vid. TABORIS Disp. de Admodiatione.
 c) In Cautel. Contr. Sect. II. cap. 9. §. 32.
 d) In Tract. de officio Iurid. Pol. Lib. II. c. 20.
 e) Vt BODINVS de Republ. Lib. VI. cap. I. Sed vide BESOLDVM Thes. Pract. sub voce amobiren. Et eius continuatorem DIETHERVM sub hac voce. Iung. WEHNER Obs. Pract. sub voce amobiren.
 f) Olim in Saxonia praefecturas sub rationum redditione administratas, et recentioribus demum temporibus ob adhaerentes oeconomias, exceptis paucis, locatas fuisse, testatur Wabst in Histor. Nachrichten von dem Churfürstenthum Sachsen, Sect. II. cap. 12. p. 253.
 g) In Occ. Iur. Lib. III. Tit. V. Th. 22. n. 3.
 h) Cap. 11. Resp. 71.

§. X

QVID AD CONSTITVTIONEM NOVI PRAEFECTI IN SAXONIA PERTINEAT

Cum reip. quam maxime intersit, vt iudicius viri sinceri et in iure periti praesint, praeter cautionem idoneam ^{a)} ad praefecti noui constitutionem in primis exploratio morum et iurisperitiae pertinet, de qua O. P. R. Tit. II. §. 2. ita disponit: daß unsere Landesregierung derer neuen Beamten bisherige Aufführung und Lebenswandel, vor ihrer wirklichen Annehmung jederzeit erkundigen, ihre Capacität durch Aufsetzung einer schriftlichen Relation aus wichtigen Ciuil-Actis, in gleichen Formirung gewisser Articul in Inquisition-Sachen, und Elaborirung einiger Casuum, so bey Concurs-Processen vorzufallen pflegen, exploriren, auch daß sie solche Specimina, ohne fremde Beyhülffe selbst gefertiget, von ihnen endlich bestärken lassen solle, gestalt

stait dieselben, von unserm Cammer-Collegio, an welche wir das nöthige dießfalls bereits verfügt, eher nicht, als bis sie, daß solches also geschehen und sie zu Verwaltung der Justiz tüchtig befunden worden, behörig dociret, an und in Pflicht zu nehmen ^{b)}. Qui igitur haecce Specimina iuridica edere nequit nec vult, quod interdum in admodiatoribus praefecturarum contingit, is opus habet vicario ^{c)}, qui plerumque appellatur ein Amtesverweser, ita legitimo, qui tamen in multis a praefecto dependet ^{d)}. Iurisiurandi formula ^{e)} plerumque ex codicillis, quibus officium hoc defertur auß denen Amtmannsbestallungen ^{f)} defumitur, et cum sub hoc munere nunc plus, nunc minus pro voluntate principis comprehenditur, vniuersalem exhibere nequeo, interim hoc certum est, vt simul ob pecunias depositas aliasque, ad Constitutionem D. Augusti de ao. 1705. von anvertrauten Gute dirigatur ^{g)}. Nec minus sicut praefecti noua diaria redituum sine consensu Electoris componere nequeunt, sic inuestitura noui praefecti Amtsalis approbati libri censuales ad reuisionem proponi debent ^{h)}. Tandem, vt praefecti eorumque actuarii a munere iustitiarum apud Schriftfahssios et Amtsalssios abstineant, et arceantur ⁱ⁾, aequissimas habet rationes.

a) LEYSER Iur. Georg. Lib. II. cap. 2.

b) Praefectus hinc valde differt a iustituario nobilis, qui hisce Speciminibus suspedere potest. Publicata igitur O. P. R. opinio BEYER I. Germ. Lib. I. cap. 7. §. 52. vbi ambos fere pares habet, admittenda non erit.

c) GRIBNERI Discurs. ad O. P. R. Tit. II. §. 2.

d) Mandat El. d. d. 5. Nou. 1700. Cod. Aug. T. I. p. 1171.

e) Formulam talem iam in l. Rom. Nouell. 8. inuenis, quae in multis nostris conuenit.

f) Talem exhibet Seckendorf im deutschen Fürstenstaat, pag. 828. et Rohr im Vorrath allerhand Contracten, ic. p. m. 160.

g) Conf. Mandat El. d. d. 9. Dec. 1723. Cod. Aug. Tom. II. p. 1367.

h) Resolut. Grau. de an. 1612. §. 13. et de an. 1661. Kammerfachen, §. 26.

i) Mandat El. d. d. 10. Ian. 1696. Cod. Aug. Tom. I. p. 1167.

§. XI
DE PROOEDRIA PRAEFECTORVM

Cum dignitates hodie plerumque secundum praecedentiam aestimentur, non immerito quaerimus, quae Prooedria competat praefectis. Ante omnia ad voluntatem principis expressam, et ad ordinationes prooedriarum, hisce deficientibus, ad consuetudines locorum recurrentas esse, per se patet. Sed quid, si vtraeque normam non praebent, et partes ad responsum iuridicum compromittunt? Tunc ita distinguendum esse puto, ut primo videamus, an praefectus nomen consilarii principis saltem titularis gerat, tunc cum sine dubio Doctores et Superintendentes etiam promotos oppidorum praecedere, iam declarat HORN ^{a)}. Quodsi caractere eines Amtmanns gaudet, varie disceptatur, an praecedant Doctores et Superintendentes, multis argumentis praerogatiuam his praefectis tribuit HELLBACH ^{b)}. Qui vero modo Amtschöffer nuncupatur, cedere debet tam Doctoribus, quam Superintendentibus quoque non promotis ^{c)}. Quin Amtschöffer consulibus illiteratis, aliisque non promotis oppidorum, quamuis praefecturis non subiecti sint, praeferendi sint, cum illi a principe immediate constituentur, hi vero ex ordine decurionum eligantur, et magis censeatur dignus, qui a sublimiore honorem adeptus, nullum est dubium ^{d)}. Sequuntur nunc iura et obligationes praefectorum, sed cum scripti huius et temporis breuitas non patitur vltiorem disquisitionem, filum abrumpo, et alio opportuniore tempore copiosius hanc materiam continuare, sancte promitto.

^{a)} In Iure Prooedr. Decad. I. qu. 2.

^{b)} In Medit. Iur. Prooedr. mod. App. I. Sect. I. adi. VI. et P. II. En. 93. seq. App. II. Sect. III. adi. III.

^{c)} HELLBACH l. c. App. I. Sect. III. adi. 4. HORN de I. Proedr. Decad. II. qu. 4.

^{d)} HELLBACH P. I. En. III.

B. M. II, 302.
h. 58, 28.

II R
4962

Q. D. B. V

DISPUTATIO INAUGVRALIS
DE
**PRAEFECTVRIS
EARVMQVE ORIGINE
IN GERMANIA**

PRAESIDE
CHRIST. HANACCIO D
CODICIS PROFESSORE PVBLICO CVRIAE
PROVINCIALIS SCABINATVS ET FACVLTATIS
IVRID. ASSESSORE ORDINIS SVI
SENIORE

PRO GRADV DOCTORIS

RITE CAPESSENDO

D. XX. MAII A. R. S. d^o. 16 cc LXV

HORIS ANTE ET POST MERIDIEM CONSUVETIS

PVBLICAE ERVDITORVM. DISQVISITIONI
SVBMITTIT

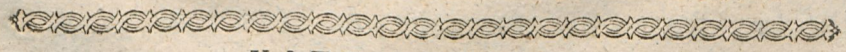

A V C T O R

CHRISTIANVS GOTTLIB HOMMELIVS

VITEMBERGENSIS

IVRIS VTRIVSQVE CANDIDATVS ET ADVOCATVS

VITEMBERGAE

EXCVDEBAT IO. CHRISTOPH. TZSCHIDRICHIVS

